

DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2024.1\(41\).316159](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2024.1(41).316159)

УДК 130.2

Ірина Сумченко, Віталія Готинян-Журавльова

КОНЦЕПТ «СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ» В КУЛЬТУРОЛОГІЇ: ТЕМАТИЗАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

У статті досліджується поняття Середньовіччя як специфічної епохи в історії європейської цивілізації та його відображення в культурологічній думці. Розглядаються різні підходи до вивчення Середньовіччя, які сформувалися в культурології, а також способи інтерпретації цієї епохи у зв'язку з її релігійною, соціальною та інтелектуальною спадщиною. Особлива увага приділяється динаміці уявлень про Середньовіччя, його впливу на сучасну культуру та проблематиці осмислення його місця в загальноісторичному контексті. Порушується питання міфологізації Середньовіччя та виникнення нових інтерпретацій цього періоду в сучасному культурологічному аналізі.

Ключові слова: *Середньовіччя, культурологія, інтерпретація, концепт, європейська цивілізація, історична спадщина, культурна динаміка.*

Середньовіччя є однією з найбільш суперечливих епох в історії культури. Цей період, який тривав приблизно з V по XV ст. і охоплював понад тисячу років, став часом становлення нової соціальної та культурної реальності та зміни вектору розвитку європейської цивілізації.

Середньовіччя часто сприймається як період між античністю та модерністю, що надає йому статусу своєрідного «темного проміжку», в якому панували релігійний догматизм, соціальна ієрархія та матеріальне зuboжіння.

Доба Середньовіччя займає особливе місце в історіографії. У той самий час образ Середньовіччя входить у різні концептуальні конструкції – міфологеми, ідеологеми та теорії – й у них виступає не тільки об'єктом аналізу чи оцінки, а й як певне дзеркало, яке допомагає виокремити особливості способу мислення та сприйняття сучасної людини. У такому розумінні середньовіччя виявляється не тільки минулим історичним періодом, воно проявляє свою значущість у пошуках основ світобудови, сенсу життя та прагнення до цілісного, гармонійного буття.

Окрім того, актуальність заявленої теми зумовлена тим, що концепт «Середньовіччя» дедалі частіше розглядається як культурний феномен, що впливає на сучасні дискурси, зокрема на ідеї про «новий середньовічний світ». Поява цієї концепції вказує на нові виклики й проблеми сучасності, які перегукуються з характеристиками, притаманними середньовічній добі, такими як посилення соціальної стратифікації, зростання ролі релігії та ідеології, регіональна ізоляція й втрата універсальних смислів тощо.

Першими, хто звернувся до критичного аналізу середньовічної епохи, були ренесансні мислителі. Одним із ключових досягнень італійських представників гуманістичного руху стала секуляризація погляду на поступ людства. В їхніх роботах історія культури остаточно відокремилася від

теології, набуваючи статусу суто світської галузі знання. Гуманісти фактично відмовилися від августинівського провіденціалізму, їхні пояснення подій стали орієнтуватися на раціональне мислення, а також на пошук природних причин і на усвідомлення активної ролі самих людей. Навіть античну ідею фортуни вони розглядали не як невідворотну силу долі, а як певний збіг обставин, який людина може використати на свою користь.

Представники гуманістичного руху також відійшли від середньовічної періодизації історії, повністю відкинувши ідею «вічного Риму» та концепцію «перенесення імперії». Вони вважали, що в V ст. закінчилася античність і почалася нова історична епоха. Саме в їхніх творах вперше з'являється поділ історії на три частини: давню, середню та нову. Середньовіччя, або «темні віки», гуманісти тлумачили як період між двома підйомами культури – Античністю та сучасною для них епохою Відродження.

Нова історична періодизація народжується із прагнення переосмислити цінності минувшини та показати якісні відмінності між епохами. Вважається, що Флавіо Бйондо (1392–1463 рр.), представник італійської гуманістичної думки, який увів в обіг власне термін «Середньовіччя», намітив контури цього нового історичного періоду, а критеріями поділу епох, запропонованими мислителем, стали відмінності в духовному та культурному рівнях. Бйондо був добре освіченим поліглотом, він тридцять років служив папським секретарем і використовував матеріали з найбагатших папських архівів. Щоб домогтися найбільшої достовірності фактів, Бйондо постійно прагнув розширити коло джерел, беручи участь у спеціально організованих експедиціях у пошуках нових документів.

Робота Бйондо під назвою «Три декади історій від падіння Римської імперії» є не просто хронологічним викладом подій, а справжньою філософською концепцією історико-культурного процесу. Бйондо, допустивши, щоправда, неточність у датуванні падіння Риму (він вказав 412 р. замість 410 р.), розділив історію на три великі епохи. Завершення античності він пов'язував саме з падінням Риму, представляючи її як межу між ерою класичної цивілізації та середньовіччям [Castner 2005: 46].

Він розглядав Античність не просто як дохристиянський період, як це було прийнято у середньовічній традиції, забарвленій релігійним світоглядом. Бйондо акцентував увагу на колосальних досягненнях античної культури, нових практиках, філософії та мистецтві, оцінюючи їх як вершину людського генія, незаслужено віддану забуттю у наступні століття. Такий погляд містив свідоме протиставлення середньовічному сприйняттю Античності як періоду язичницького мракобісся.

Середньовіччя, на думку Бйондо, яке тривало до середини XV ст., представлялося йому періодом застою, невігластва, релігійного фанатизму та придушення наукового прогресу. Слід зауважити, що така різка критика Середньовіччя була типовою для гуманістичної думки, цілком властивою її прозелітичному характеру. Гуманісти, захоплені класичною спадщиною, часто недостатньо критично підходили до оцінки середньовічної культури.

Епоха Просвітництва, яка припала на XVIII ст., продовжила зневажливо-негативний погляд на середньовіччя. Видатний французький мислитель Вольтер (Франсуа Марі Аруе, 1694–1778 рр.) став одним із найяскравіших критиків доби Середньовіччя. У своєму семитомному творі «Досвід загальної історії про звичаї й дух народів» він намагався показати культурну історію в загальносвітовому контексті, звертаючи особливу увагу на розвиток духовної культури. «Вивчаючи попередні твори істориків часів Античності, Середньовіччя та Нового часу, Вольтер був неприємно здивований тим фактом, що ці дослідження не мають життєво важливих свідчень, а навпаки насичені різноманітними домислами. Виклад фактологічного історичного матеріалу не мав об'єктивного підтвердження та реальної достовірності, досить часто був суперечливим та суб'єктивним. В історичних працях повинно оповідатися тільки те, що реально відбувалося в минулому, а їх достовірність повинна бути об'єктивно доведеною» [Колодій, 2021: 25]. Порівнюючи між собою різні епохи і цивілізації, Вольтер дійшов висновку, що доба Середньовіччя була позначена занепадом освіти, нерозвиненістю науки та релігійною нетерпимістю, що, як вважав Вольтер, стримувало прогрес та розвиток людства. Крім того, на думку мислителя, католицька церква була причиною інтелектуального застою в середньовічній добу, заважаючи людям мислити самостійно і вільно обирати свої переконання.

Критика Середньовіччя, що міститься у працях мислителів епохи Просвітництва, дозволила їм показати переваги нового підходу, заснованого на раціоналізмі, наукових дослідженнях та вірі у прогрес. Однак вони не враховували, що кожне явище слід аналізувати в контексті його появи, становлення та розвитку. Через це інтерпретація причин та наслідків аналізованої культурної доби спрощувалася, і багато явищ, зокрема, негативних, навіть трагічних, приписувалися виключно невігластву чи помилкам. Однак ця раціоналістична установка обмежувала просвітницьке розуміння соціокультурної реальності як складної системи.

Представники епохи романтизму, звернувшись до середньовічної культури, відкрили у ній невичерпне джерело своєї творчості. Їх приваблювали загадковість, містицизм та експресивність цього періоду, що дозволило їм глибше висловити свої почуття та емоції, досліджувати теми трагедії, героїзму та піднесеного. Середньовічна естетика, з її символікою та алегоріями, надихала романтиків на створення творів, в яких вони могли поєднати минуле та сучасність, наповнюючи свої твори духом пошуку, свободи та краси. Так, письменник, історик та філософ Франсуа-Рене де Шатобріан (1768–1848 рр.), якого називають «батьком французького романтизму», у своєму творі «Геній християнства» реабілітує середньовічну культуру, позитивно оцінюючи її засади та особливості. Французький поет-романтик Теофіл Готьє у своїй статті «Історія романтизму» відзначає внесок Шатобріана: «...у творі “Геній християнства він ніби реставрував готичний собор, у романі “Начези” відкрив перед читачами світ незайманої природи, а

в “Рене” передав меланхолію та печаль, характерні для сучасного погляду на світ» [Gautier 1874: 149]. Т. Готье також наголошує на тому, що практично кожен твір Шатобріана, який спирався на середньовічну спадщину, вплинув на становлення культури романтичної доби у Франції.

Загалом романтиків досить довго критикували за ідеалізацію стародавнього минулого та створення казкового, спотвореного образу Середньовіччя, який оцінювався їхніми недоброчливцями як спосіб уникнення сучасної реальності, перетворення реальної і складної середньовічної картини на спрощену утопічну картинку. Таке начебто перекручене уявлення про Середньовіччя з боку романтиків інтерпретувалося або як інтелектуальна недолугість романтизму, або як помилковий заклик повернутися до патріархальних цінностей минулого. Вибір романтиками ідеалізованого образу Середньовіччя проти сучасних для них буремних революційних процесів викликало в їхніх сучасників неприйняття і звинувачення у ретроградстві, в ідеалізації похмурих та жорстоких часів, Зокрема, Адольф Тьер (1797–1877 рр.), французький історик та політик, перший президент Третьої французької республіки, спочатку досить прихильно поставився до романтичного мистецтва, однак із зміною своїх політичних та естетичних уподобань почав писати статті з негативними відгуками про романтизм, критикуючи його прибічників за зайву емоційність та інтерес до містики, що, на його думку, вело до відходу від реалістичного, раціонального сприйняття дійсності.

Загалом ж для естетики романтизму є характерним зображення середньовічної культури через знакові образи, такі як стародавнє місто, готичний собор та середньовічний замок. Ці образи стали основою стійкої моделі Середньовіччя у романтичній культурі, яка завдяки матеріальним свідченням мала широку репрезентацію у західноєвропейському мистецтві. Навіть більше, сучасна масова культура (кіновиробництво, масова література, створення відеоігор тощо) активно використовує цей візуальний ряд.

Сучасні інтерпретації Середньовіччя наголошують на тому, що доба Середньовіччя була часом складних інтелектуальних, культурних і технологічних змін. Такий підхід став можливим завдяки досвіду історіографії ХХ ст., яка відмовилася від ідеї лінійного прогресу та визнала цінність кожної епохи як самостійного явища. Тепер дослідники вважають, що культури та цивілізації не слід розставляти за еволюційною шкалою. Кожна з них унікальна, представляючи конкретний історичний стан суспільства та особистості. Таким чином, оцінювати культуру потрібно, виходячи з її власних умов та внутрішньо властивих параметрів.

Так, на думку відомого нідерландського мислителя, теоретика культури Йохана Гейзинги (1872–1945 рр.), Середньовіччя є завершальною стадією розвитку культурних традицій, які беруть початок в Античності. У центрі його концепції – увага до емоційного та символічного виміру пізнього Середньовіччя, вираженого у мистецтві, ритуалах та суспільстві. У

своїй роботі «Осінь Середньовіччя» Й. Гейзинга описує цей період як амбівалентну добу, яка складається із суперечностей (водночас розквіт та в'янення). Він використовує метафору «осінь», щоб підкреслити двоїстість цього часу: з одного боку, воно було насичене пишними церемоніями та урочистими ритуалами, а з іншого – перейнято усвідомленням змін і занепаду, що наближаються. «Важливі події: народження, шлюб, смерть – завдяки церковним обрядам були оточені сяйвом божественної таємниці. Але й речі не такі значні, як подорож, робота, ділове чи дружнє відвідування, супроводжувалися множинними благословеннями, церемоніями, прислів'ями і обставлялися тими чи іншими обрядами» [Huizinga 2020: 93]. У центрі цієї культури, на думку Гейзинга, стояли ідеали лицарства, релігійності та куртуазного кохання, які у XVII–XVIII ст. вже втрачали своє значення.

Середньовічна людина в його інтерпретації була надзвичайно емоційною та схильною до драматичних видовищ. У сприйнятті світу та інших людей вона знала лише дві крайнощі: жорстокість і милосердя. Ці риси особливо проявлялися в лицарському ідеалі любові, що наголошував на духовній, а не плотській близькості, а також у натуралістичних описах смерті, які посилювали драматичний контраст. «Через постійні контрасти, строкатість форм всього, чого торкалися розум і почуття, щоденне життя збуджувало і розпалювало пристрасті, що виявлялося то в несподіваних вибухах грубої неприборканості і звірячої жорстокості, то в поривах душевної чуйності, в мінливій атмосфері яких протікало життя середньовічного міста» [Huizinga 2020: 185].

Слух, нюх і дотик для середньовічної людини мали більше значення, ніж для сучасної, яка значною мірою сприймає інформацію візуально, через тексти та зображення. Водночас матеріальне становище середньовічної людини було нестабільним, що спонукало її до пошуку підтримки в солідарності з членами своєї соціальної групи; церква значною мірою сприяла цьому процесу. «Суспільна структура базувалася на чіткій ієрархії, де кожен соціальний статус і професія вважалися визначеними самим Богом» [Huizinga 2020: 218].

Ідеї Гейзинга, зокрема його увага до емоційного клімату епохи, вплинули на подальше вивчення Середньовіччя, на акцентуацію уваги на внутрішній світ та суб'єктивні уявлення середньовічної людини.

Теоретичні розвідки Жака Ле Гоффа (1924–2014 рр.), видатного французького історика та засновника школи «нвої» культурної історії, спрямовані на вивчення ментальних рис людей епохи Середньовіччя. На його думку, культура Середньовіччя являла собою комплексний світ символів та ідей, у якому ключову роль відігравали релігійні уявлення та колективні образи. Середньовічна ментальність, на переконання Ле Гоффа, відображає глибокий зв'язок між релігією та повсякденним життям, формуючи у людей специфічне сприйняття часу, простору та соціального порядку. Середньовічний час, як зазначає французький дослідник, не сприймався

лінійним у нашому сучасному розумінні, а скоріше розглядався як циклічний та ритмічний, пов'язаний із сільськогосподарськими сезонами, релігійними обрядами та церковним календарем. Ле Гофф описує поняття «економії порятунку», коли увесь відведений час використовувався для підготовки до потойбіччя (подібні уявлення зустрічаються і у деяких давніх цивілізаціях (див. детальніше: [Сумченко 2022])). У цьому контексті навіть праця і дозвілля набували релігійного сенсу. Простір для середньовічної людини також мав специфічне символічне значення. Так, міста та села часто ділилися на «священні» та «мирські» зони, що впливало на суспільне життя та розподіл влади [Ле Гофф 2007: 210].

Особливу увагу Ле Гофф приділяв поняттю «чудесного» та його ролі у середньовічній культурі. Диво для середньовічної людини було невід'ємною частиною світу, де надприродне та природне тісно перепліталися. «Середньовічні уми приваблювало зовсім не те, що можна було спостерігати і підтвердити природним законом, регулярно повторенням, а саме, навпаки, те, що було незвичайно, надприродно або, принаймні, ненормально. Навіть наука охоче обирала своїм предметом щось виняткове, дива... Землетруси, комети, затемнення – ось сюжети, гідні здивування та дослідження. Коли з кінця XII ст. папи стали претендувати на виняткове право канонізації святих..., то вони проголосили скоєння чудес однією з обов'язкових умов визнання святості. Коли на початку XIV ст. регламентувалася процедура канонізації, до неї включили обов'язкову вимогу наявності спеціальних записів про чудеса, здійснені кандидатом [Ле Гофф 2007: 126–127]. Це уявлення про диво як норму існування відрізняє середньовічну культуру від сучасної раціоналістичної культури, у якій диво сприймається як протиприродне.

Крім того, Ле Гофф відкидає традиційну концепцію, за якою епоха Середньовіччя різко поступилася місцем Ренесансу, запроваджуючи поняття «довгого Середньовіччя», яке передбачає, що в цю добу сформувалися ідеї та системи уявлень, які стали основою для розвитку європейської цивілізації у модерну добу. Отже, Ле Гофф намагається зрозуміти Середні віки, спираючись на внутрішню логіку та картину світу, сформовану християнською культурою. Для нього Середньовіччя не було віддаленою і забутою епохою, він вважає, що воно все ще живе у нашому несвідомому і проявляється навіть у повсякденних звичках.

У другій половині XX ст. виникає постмодернізм, напрямок, який з самого початку був спрямований на критику модернізму, який, у свою чергу, розвивався на основі критики християнства та середньовічної християнської цивілізації. «Подвійне заперечення», приводить до повернення до середньовічної парадигми, принаймні до переосмислення його інтерпретації, до перегляду негативного образу Середньовіччя, створеного в модерну епоху. Тепер цей образ розглядається як проекція негативного ставлення Модерної доби, який був спробою європейця виправити ті аспекти західної християнської цивілізації, які він вважав її недоліками.

Представники постмодернізму, вважають, що схему раціоналізму доби Просвітництва, згідно з якою сучасний світ виник у боротьбі з середньовічною цивілізацією, слід переосмислити. Насправді ж енергія модерного суспільства ґрунтувалася на спадщині християнської середньовічної цивілізації. Із вичерпанням цієї енергії європейська людина почала звертатися до архаїчних, язичницьких елементів культури.

Умберто Еко (1932–2016 рр.) – італійський письменник, філософ-постмодерніст, якого часто називають «людиною епохи Відродження» за його енциклопедичні знання та багатогранний інтерес до культури. Середньовіччя стало для У. Еко як об'єктом наукового дослідження, так і безцінним джерелом натхнення щодо його художньої творчості. У. Еко присвятив декілька своїх праць вивченню символіки, естетики та філософії Середньовіччя. Він розглядав цю епоху не просто як історичний період, а як складну систему значень, де кожен елемент культури несе символічне навантаження. У. Еко аналізує, як середньовічна естетика була пов'язана з уявленнями про Бога, природу та суспільство, розглядаючи красу як щось, що має бути осмислено та інтерпретовано через теологічні категорії. Він зазначає, що «у Середньовіччі, яке завжди звинувачували у прагненні до зведенні краси до корисності чи моральної бездоганності, етична досконалість через зіставлення мікро- та макрокосму зводиться до естетичного консонансу» (цит. за: [Жадан 2018: 120]). Середньовічна людина не спостерігала окремі явища, а споглядала феномени в їх цілісності, захоплюючись красою світобудови. У. Еко також досліджує, яким чином знаки та символи сприймалися та розумілися в середньовічну добу.

Найбільш відомим прикладом художнього переосмислення Середньовіччя у творчості Еко став його роман «Ім'я рози». У цьому творі Еко створює щільну атмосферу епохи, але при цьому уникає типових для історичних романів ідеалізації та романтизації Середньовіччя. Його образ середньовічної доби є неоднозначним: монастир, у якому розгортається дія, – місце, де стикаються високі ідеали релігії та науки з людськими вадами та помилками.

Через складні філософські диспути героїв, описи чернечого життя та детальні сцени з повсякденного побуту, Еко розкриває багатозаровість Середньовіччя. Тут Середньовіччя виступає не просто тлом для подій, але повноправним героєм, який формує та визначає поведінку персонажів, їхні погляди та переконання (детальніше див.: [Еко 2021]). Еко неодноразово наголошує на тому, що Середньовіччя – це не лише конкретний історичний період, а й своєрідна фабрика міфів, які продовжували та продовжують формувати європейську культуру.

Таким чином, роботи Еко, особливо його художні твори, демонструють постмодерністський підхід щодо розуміння цієї доби. Образ Середньовіччя італійський письменник пропонує розглядати як багатоярусну структуру, через аналіз якої можна інтерпретувати та переосмислювати історичні факти

та образи, робити деконструкцію класичних міфів та стереотипів про Середньовіччя.

Середньовіччя у роботах Еко – це водночас історичний період, культурний міф та постмодерністська гра зі смислами. Він інтерпретує цю епоху як філософський і символічний всесвіт, що дозволяє наново відкрити її різноманіття та суперечливість.

Таким чином, концепт «Середньовіччя» залишається складним і багатограним явищем в культурології, що проходить через численні етапи осмислення та інтерпретації. Бйондо, як один з перших гуманістів, трактував Середньовіччя як перехідну добу між Античністю та Модерною добою, заклавши основу для критичної оцінки цього періоду. Вольтер, зі свого боку, зміцнив негативний погляд на Середньовіччя, називаючи його «темним періодом» та протиставляючи раціоналізму та прогресу Просвітництва.

Романтики, натомість, відкрили новий погляд на середньовічну епоху, відзначаючи її духовність, містицизм та естетичну цінність, що зробило її предметом захоплення й натхнення. Гейзінга підкреслює складність середньовічної культури, її тонкощі та парадокси, продемонструвавши різноманіття цього періоду. Ле Гофф проливає світло на унікальні риси ментальності середньовічної людини, які він трактує як динамічні та значущі для європейської цивілізації. Еко, досліджуючи середньовічні тексти та міфи, підкреслював багатшаровість та символічність епохи, яка продовжує впливати на сучасну культуру. Отже, Середньовіччя в культурологічному дискурсі постає як складний та багатшаровий феномен.

Список використаної літератури

- Жадан, В. Б. (2018) *«Уроки середньовіччя» у творчому спадку Умберто Еко*, у: *Вісник ХНУ ім. В.Н. Каразіна. Серія «Теорія культури і філософія науки»*, вип. 58, Харків, сс.118–124.
- Еко, У. (2021) *Ім'я рози*, Харків, Фоліо, 507 с.
- Колодій, О. С., Шейко, С. В. (2021) *Деїзм як визначальний принцип формування філософії історії Вольтера*, у: *Філософські обрії*, № 45, сс. 18–30.
- Ле Гофф, Ж. (2007) *Середньовічна уява: есеї*, Львів, Літопис, 350 с.
- Сумченко, І. В. (2022) *Концепт «потоїбиччя» у давніх міфологічних системах: уявлення та роль у культурі*, у: *Дóжа / Докса. Збірник наукових праць з філософії та філології*, вип. 2 (38), Одеса, Акваторія, сс.85–97.
- Castner, C. J. (2005) *Biondo Flavio's Italia illustrata: Text, translation, and commentary*, vol. I. *Northern Italy*, Binghamton, NY, Global Academic Publishing, 385 p.
- Gautier, T. (1874) *Histoire du romantisme; suivie de Notices romantiques; et d'une Etude sur la poésie française, 1830–1868*, Paris, G. Charpentier et E. Fasquelle, 420 p. URL: <https://archive.org/details/histoireduromant00gaut>.

Huizinga, J. (2020) *Autumntide of the Middle Ages*, Leiden, Leiden University Press, 486 p.

Iryna Sumchenko, Vitaliia Hotynian-Zhuravlova
THE CONCEPT OF “MIDDLE AGES” IN CULTURAL STUDIES:
THEMATIZATION AND INTERPRETATION FEATURES

This article examines the concept of the Middle Ages as a distinct era in the history of European civilization and its reflection in cultural thought. It explores various approaches to studying the Middle Ages that have developed within cultural studies, as well as ways of interpreting this period in relation to its religious, social, and intellectual heritage. Special attention is given to the evolving perceptions of the Middle Ages, its influence on modern culture, and the challenges of understanding its place in the broader historical context. Beginning with Flavio Biondo, who laid the foundation for the historical study of this period, we observe the initial view of the Middle Ages as a distinct phase concluding with the revival of classical values. Voltaire, a well-known critic of the medieval period, highlighted its backwardness and “darkness”, reinforcing a negative view that later resonated within the Enlightenment. In contrast, the Romantics, inspired by an idealized past, uncovered in the Middle Ages a rich cultural layer, an aesthetic, and an imaginative sensitivity that enriched modern art and literature. Later, Johan Huizinga emphasized the complexity and inner dynamism of this era, pointing to the development of symbolic thought and a culture of sensory experience. Contemporary researchers, such as Jacques Le Goff and Umberto Eco, offer a comprehensive approach that considers the Middle Ages as a period of complex cultural evolution significant for the formation of European identity. Le Goff highlighted the impact of medieval mentality on the modern era, while Eco focused on the mythologization of the Middle Ages, which has become part of contemporary popular culture.

Thus, the historical and cultural assessment of the Middle Ages has evolved from negative evaluations to multidimensional study, emphasizing not only the uniqueness of this period but also its influence on modern culture. The Middle Ages are an essential component of European identity, continuing to inspire today as a source of ideas, aesthetics, and profound cultural meanings.

Keywords: Middle Ages, cultural studies, interpretation, concept, European civilization, historical heritage, cultural dynamics.

References

- Zhadan, V. B. (2018) «Uroky serednovichchya» u tvorchomu spadku Umberto Eko [“Lessons of the Middle Ages” in the creative heritage of Umberto Eco], in: *Visnyk KHNU im. V.N. Karazina*. Ser. «Teoriya kultury i filozofiya nauky», vyp. 58, pp. 118–124.
- Eko, U. (2021) *Imya rozy* [The Name of the Rose], Kharkiv, Folio, 507 p.
- Kolodyy, O. S., Sheyko, S. V. (2021) *Deyizm yak vyznachalnyy pryntsyyp formuvannya filozofiyi istoriyi Voltera* [Deism as a defining principle of the

- formation of Voltaire's philosophy of history], in: *Filosofski obriyi*, № 45, pp. 18–30.
- Le Hoff, J. (2007) *Serednovichna uyava: eseyi* [The Medieval Imagination: Essays], Lviv, Litopys, 350 p.
- Sumchenko, I. V. (2022) *Kontsept «potoybichchya» u davnikh mifolohichnykh systemakh: uyavlennya ta rol u kulturi* [The concept of “afterlife” in ancient mythological systems: representation and role in culture], in: *Дóща / Doksa. Zbirnyk naukovykh prats z filosofiyi ta filolohiyi*, vyp. 2 (38), Odesa, Akvatoriya, pp. 85–97.
- Castner, C. J. (2005) *Biondo Flavio's Italia illustrata: Text, translation, and commentary*, vol. I. *Northern Italy*, Binghamton, NY, Global Academic Publishing, 385 p.
- Gautier, T. (1874) *Histoire du romantisme; suivie de Notices romantiques; et d'une Etude sur la poésie française, 1830–1868*, Paris, G. Charpentier et E. Fasquelle, 420 p. El. resurs: <https://archive.org/details/histoireduromant00gaut>.
- Huizinga, J. (2020) *Autumntide of the Middle Ages*, Leiden, Leiden University Press, 486 p.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2024

Стаття прийнята 30.04.2024